ԻԴրդ ՏԱՐԻ — ՈՒՐԲԱԹ 20 ՕԳՈՍՏՈՍ 1893 — ԹԻՒ 552

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ, ԷՍԿԻ ԲԱՆՔ ՕՍՄԱՆԻ

Խմբագրութեան ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն ետ չի դարձուիր

Bureaux du Journal "HAÏRÉNIK„
GALATA, ancien local de la BANQUE IMP. OTTOMANE

10 ՓԱՐԱՅ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Պոլսոյ համար ....300 թիւ 75 ղր. մէճիտ
» » ....150 » 40 » »
Գաւառներու ....300 » 100 » »
» ....150 » 50 » »
» ....75 » 25 » »
Օտար երկիրներ ....300 » 25 ֆրանք
Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ
(Դրամի փոխարէն փոստայի թուղթ կ'ընդունուի
100 ղրշ. տեղ 115 ղրշ.)

غلطه‌ده اسکی بانق مقابلنده
«هايرەنيك» غزتەسی ادارەخانەسی

10 ՓԱՐԱՅ

ԽՂՃԻ ՊԱՐԱԳԱՅ ՄԸ

Այս օրերս մեր խմբագրատունը ներկայացաւ Կէլիպօլուցի երիտասարդ մը խորհուրդ հարցընելու համար կրօնական խնդրի մը մասին։

Շատ պարզ խնդիր մըն է որ սակայն չէ կրցած լուծուիլ. մեր եկեղեցականները իրենց վճռին ենթարկուած հարցումի մը պատասխանելու համար փոխանակ կրօնական իմաստասիրութեամբ խորհելու՝ մտքերնին կը յոգնեցնեն այնպիսի կողմնակի տեսութիւններու վրայ որք բնաւ յարաբերութիւն չունին ներկայացուած գործին հետ։

Ահաւասիկ մեզի ուղղուած հարցումը։

Կէլիպօլուի մէջ երկու քահանայ կայ. մեզի ներկայացող անձը կ'ուզէ անոնցմէ մին իրեն տանուտէր ընել, իսկ միւսը կը պնդէ թէ իր իրաւունքն է այդ տանուտէրութիւնը. խնդիրը առաջնորդին կը ներկայացուի առանց սակայն վերջնական լուծումի մը։

Երբ տեղեկացանք գործին առաջին հարցումնիս այս եղաւ.

—Բարեկամ, դուք և ընտանիքնիդ պիտի խոստովանի՞ք թէ ոչ։

—Ի՞նչ ըսել է. կը խոստովանինք ալ, կը հաղորդուինք ալ։

—Հաղորդուիլը խնդրին հետ առնչութիւն չունի։ Քանի որ պիտի խոստովանիք, աշխարհիս վրայ ոչ մէկ կրօնական իշխանութիւն ո՛ և է պատճառով կրնայ ստիպել ձեզ ձեր կեանքին գաղտնիքներն այս ինչ եկեղեցականին վստահիլ։ Ազատ էք դիմել անոր որու վրայ որ վստահութիւն ունիք. եթէ ձեր քաղքին մէջ չգտնէք այդ քահանան, կրնաք փնտռել զայն ուր որ ուզէք. բայց որովհետեւ այդ բարեբաղդութիւնն ունիք որ ձեր քաղքին մէջ գտած էք քահանայ մը որ ձեզ կը գոհացնէ, ոչ ոք կրնայ պահանջել ձենէ զայն չընտրել ձեզ տանուտէրեց։ Ո՛ր քահանան կ'ուզէ թող կատարէ արարողութիւնները, տարբերութիւն չկայ։ Բայց երբ մէկը քու տունդ մէջ պիտի մտնէ, իրմէն պիտի փնտռես խղճիդ հանդարտութիւնը, հոգիիդ մխիթարութիւնը, այն ատեն «դուն ու քու Աստուածը» ինչպէս կ'ըսեն։

Մեզի հետ խորհրդակցող անձը գոհ մնաց այս պարզ տրամաբանութենէն և կը կարծենք թէ աւելի քաջալերուեցաւ պաշտպանելու իր խղճի ազատութեան իրաւունքը, որուն գիտակցութիւնն ունի։

Բայց ինչո՞ւ համար այսպիսի պարզ խնդրի մը լուծումը այնքան դժուարութիւններու հանդիպի։ Մեզի պատմեց թէ ո՛րչափ կռիւներ ծագած են Կէլիպօլուի մէջ, թաղական խորհուրդ, առաջնորդ իրար անցեր են, ու վերջապէս վճռական լուծում մը չեն տուած։

Այո՛, չեն կրցած որոշում մը տալ և չէին ալ կրնար, վասն զի խնդիրը փոխանակ կրօնապէս քննելու կը քննեն նիւթապէս։ Հաւատացեալին խղճի իրաւունքը չէ որ իրենց հոգածութեանը առարկայ կ'ըլլայ այլ քահանային ապրուստի խնդիրը։ Մինչեւ որ մեծ անձրպետով մը իրարմէ չբաժնենք կրօնքին հոգեկան ու նիւթական մասերը, կրօնքը չպիտի կրնայ, պարզ ժողովուրդին համար, հասնիլ սահմանուած նպատակին։

Մեր եկեղեցիին մէջ միօրինակ կանոնի մը չէ ենթարկուած ծխականութեան իրաւունքն ու պարտքը, տեղ մը այս դրութիւնը կը տիրէ, տեղ մը այն դրութիւնը. սովորութիւնները, աւանդութիւնները իրարմէ տարբեր են։ Ծխականութեան հիմը քահանաներու ապրուստի խնդիրն է, ժողովուրդին խղճի իրաւունքները նկատողութեան դրեթէ չեն առնուիր։

Իրաւունքի այս մոռացումը ցոյց կուտայ թէ ընդհանուր կերպով կարեւորութիւն չենք ընծայեր քահանայի պաշտօնին։ Աս չէ եղեր տան քահանան ան է եղեր, ի՞նչ կ'ըլլայ կ'ըսենք։ Այս անհոգութիւնը կը նշանակէ թէ մեծ խտրութիւն չենք դներ քահանաներու միջեւ։ Եթէ ամենքն ալ տիպար քահանաներ ըլլային այն ատեն լաւագոյն մեկնութիւն մը պիտի տայինք այդ անխտրութեան։

Կան տեղեր ուր ամէն տան անբռնաբարելի իրաւունքը նկատուած է իր տանուտէր քահանային ընտրութիւնն ընել։ Այդ իրաւունքի գաղափարը եթէ ընդհանրանայ, և ժողովուրդն ալ զայն գործադրելու միջոցին միշտ հետամուտ՝ նախապատուութիւն տալով բարի, ազնիւ, կրօնասէր, անշահախնդիր տէրտէրին, մեծ յառաջդիմութիւն մը ըրած կ'ըլլանք եկեղեցականներու բարելաւութեան ու զարգացման գործին մէջ։ Ինքնին կը թօթափին անազնիւները, նոր անազնիւները չեն համարձակիր մտնել ասպարէզի մը մէջ ուր լքում, խեղճութիւն պիտի գտնեն։ Լաւ քահանաներ ունենալը ժողովուրդին խելքէն կախում ունի։

ՍՄԲԱՏ ԷՖԷՆՏԻ ՔԵԱԹԻՊԵԱՆ

Փաստաբան Սմբատ էֆէնտի Քեաթիպեան, իրաւագիտութեան տօքթօր Բարիզի Ֆագիւլթէէն, այս օրերս մեծ պատուի մը արժանացած է որ ուրախութեամբ կը լեցնէ իր բազմաթիւ բարեկամները։

Բարիզի Իրաւագիտութեան Ֆագիւլթէն իր 1893 յուլիս 21ի նստին մէջ որոշեր է որ մրցանակները զորս հաստատած է Հանրային Կրթութեան Նախարարութիւնը՝ տալու համար 1892ին անցուած տօքթօրութեան թէզերուն լաւագոյններուն, Ֆագիւլթէն «Պատուաբեր Վկայութիւն» տուած է Սմբատ էֆէնտի Քեաթիպեանի՝ իր Թէզին համար որուն նիւթն էր «Պետութեանց հողային փոփոխութեանց իրաւագիտական հետեւանքները դաշնագիրներուն վրայ։»

Արդ, պէտք է գիտնալ որ տօքթօրութեան համար ներկայացուած Թէզերէն առաջին հինգին միայն պատուաբեր վկայութիւն կը տրուի, եւ այդ հինգէն մէկն ալ համակրելի հայ անուն մը կը կրէ իր վրայ։

Սմբատ էֆէնտի Քեաթիպեանի պատրաստած Թէզը ստուար հատոր մըն է, միջազգային բացառիկ կարեւորութեամբ։ Թէ՛ Ֆրանսայի, թէ՛ Գերմանիոյ եւ թէ Իտալիոյ մէջ միջազգային իրաւաբանութեան փափուկ ու դժուարին խնդիրներ. բոլոր զբաղող մասնագէտներ լրագիրներու մէջ խօսած են արդէն Քեաթիպեան էֆէնտիի երկին վրայ։

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Պ. Իւրի Վեսելովսքի որ ռուսերէն հաւաքածոյ մը հրատարակեց անկից առաջ իբր ծաղկաքաղ արդի հայ մատենագրութեան, այժմ զբաղած է այդ հաւաքածոյին երկրորդ հատորին խմբագրութեամբը։ Երկրորդ հատորը պիտի բաղկանայ երեք՝ մասերէ, վէպ, ոտանաւոր եւ թատերգութիւն։ Վիպական բաժնին մէջ պիտի գտնուին Շիրվանզադէի «Նամուս» եւ «Արսէն Դիմաքսեան» ընդարձակ վէպերէն գլուխներ՝ վէպերուն ընդհանուր բովանդակութեանը հետ մէկ տեղ, նոյն հեղինակին մէկ քանի վիպակները եւ պատկերները ամբողջովին, ինչպէս Լէօի եւ մէկ քանի երիտասարդ հեղինակներու վիպակներէն մէկ քանին։ Բանաստեղծական մասին մէջ պիտի գտնուին Պէշիկթաշեանի, Դուրեանի, Շահազիզեանի, Ռափայէլի եւ ուրիշ մէկ քանի երիտասարդ բանաստեղծներու քերթուածներ։ Իսկ թատերական մասին համար այժմ կը թարգմանուի Սունդուկեանցի «Պէպօ»ն։ Ինչպէս առաջին, նոյնպէս եւ երկրորդ հատորին մէջ իւրաքանչիւր հեղինակի նկատմամբ պիտի գտնուին կենսագրական եւ քննադատական տեսութիւններ, որոնց մէկ մասը յանձն առեր է գրել ինքը Պ. Վեսելովսքին, իսկ միւս մասը՝ իր գլխաւոր աշխատակից երիտասարդ ուսանողները, Պ. Ալ. Խատիսեան եւ Պ. Մ. Բէրբէրեան։

ՀԱՅ ՆԱՒԱՏԻՐՆԵՐ

Բագուի Բէգլարեանց տունը Բէրմի նաւարանին մէջ այժմ իր հաշուին շինել կուտայ շոգենաւ մը 250,000 րուբլիի (իբր 30,000 օսմ. ոսկի) արժողութեամբ։ Շոգենաւը յառաջիկայ տարի պատրաստ պիտի ըլլայ նաւարկութեան համար։

Նոյնպէս Բունիաթեան եղբայրները շոգենաւ մը ապսպրեր են, որ Կասպից ծովուն մէջ պիտի բանի Աստրախանէն Բագու եւ փոխադարձաբար։ Այդ շոգենաւը, որուն համար ահագին գումար մը կը ծախսուի, մինչեւ այսօր Կասպից ծովուն մէջ բանող շոգենաւներուն ամենէն մեծը եւ ամենէն աւելի տարողութիւն ունեցողը պիտի ըլլայ։

ՀԱՅ ՈՍԿԵՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

Թիֆլիզի ծանօթ ոսկերիչ Պ. Կարապետ Ց. Սերովբեան, կ'ըսէ Տարազ, որ երկու տարի առաջ իր գեղարուեստական արտադրութեանց համար Բարիզի Գեղարուեստներու Ակադեմիայէն պատուակալ անդամ ընտրուած էր, այս օրերս թղթակից-անդամ ընտրուեր է նաեւ Բարիզի ճարտարագործական հնարիչներու եւ ցուցադրիչներու Ակադեմիայէն (Academie parisienne des inventeurs industriels et exposants, fondée en 1889)։ Երկու Ակադեմիաներէն ալ պարոնը ստացած է ոսկի շքադրամ։ Անկից զատ, Պ. Սերովբեան Ռուսիոյ զանազան ցուցահանդէսներուն մէջ ստացած է շքադրամներ ու գովասանական վկայականներ, եւ Պարսից Շահէն ալ Առիւծի եւ Արեգակի շքանշանը։

ԵՐԵՒԱԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Վերջին յօդուածիս մէջ խօսելով Շարքոյի վրայ եւ քննելով անոր հոգեկան կարողութիւնները, ակնարկեցինք Կէօթէն իբր օրինակ գիտական երեւակայութեան։ Այս դրութենէն յետոյ, որովհետեւ փափաքողներ եղան մօտէն ծանօթանալու Կէօթէի այս կարգին վերաբերմամբ ըրած գիւտերուն, յարմար դատեցինք յիշել անոնցմէ մէկ քանին, եւ դիտմամբ կ'ընտրենք հետեւեալ երկուքը միայն, զի ատոնք մարդուս կազմուածքին հետ յարաբերութիւն ունենալով դիւրամատչելի են ընթերցողին։

Ատոնցմէ մէկը աս է թէ գանկին քանի մը ոսկորները չեն այլ ինչ բայց եթէ ողնաշարի վերին օղակները որք անհամեմատ կերպով աճելով կրցած են ուղեղին մեծ մասը պարունակել։ Այժմ հետաքրքրական է գիտնալ թէ Կէօթէ ինչպէ՞ս կրցաւ երեւան բերել այդ իրողութիւնը որ մինչեւ այն ատեն ոչ մէկուն ուշադրութիւնը գրաւած էր։

Մեծ մարդը ըստ իր սովորութեան օր մը պտոյտի ելեր էր գերեզմանատան մը նոճիներուն տակ խոկալու համար իր Ֆաուստին վրայ, երբ ոտքը ոչխարի գանկի մը կը հանդիպի։ Ինչպէս որ խնձորի մը անկումը Նեւտոնին տիեզերական ձգման մեծ օրէնքը ներշնչեց եւ ջահին տատանումը Կալիլէոսին ճօճման օրէնքը գտնել տուաւ, նոյնպէս եւ Կէօթէ զննեց գանկը եւ անոր մասերուն եւ ողնաշարի ոսկորներուն մէջ եղած նմանութենէն հետեւցուց թէ գանկը կէսով չափ ողնաշարի շարունակութիւնն է եւ իր այս ենթադրութիւնը հաստատեց յետոյ համեմատական խօսքերով։

Ուրիշ առթիւ մըն ալ զննելով անասուններու կմախքը՝ նշմարեց որ անոնց վերի ծնօտը երկու ոսկոր աւելի ունի քան մարդունը. եւ ինք արդէն համոզուած ըլլալով թէ կենդանիներուն մէջ կանոնաւոր շարք մը կայ, թէ անոնք աստիճանաբար միայն զարգացած են ամենապարզէն մինչեւ բաղադրեալը, երեւակայեց թէ մարդն ալ պարտի այս ոսկորները ունենալ, եւ միշտ հաւատարիմ այն սկզբունքին զոր յիշեցինք (մեր նախորդ յօդուածին մէջ) —թէ մարդ բնութիւնը դատելէ առաջ՝ պարտի լաւ ճանչնալ զայն եւ իր ազդեցութեան տակ գերել—սկսաւ տքնաջան աշխատիլ մինչեւ որ կրցաւ հաստատել թէ յիրաւի մարդն ալ ունի այն ոսկորները ժամանակեայ կերպով, որք սակայն քանի ինքն աճի հետզհետէ միւս ոսկորներուն հետ միանալով անոնց հետ մէկ մարմին կը կազմեն։

Այս կը յիշեցնէ ինձ լատին բանաստեղծը Լուկրետիոս, որ իր գլուխ գործոցին մէջ տեղ մը խօսելով աշխարհի ստեղծման վրայ կը նկարագրէ նախաբնութիւնը եւ մրցումը որ տեղի ունեցած է տարբեր էակներուն մէջ. կը պատմէ թէ ի՛նչպէս տկարները երթալով նուազեցան եւ վերջապէս կորսուեցան երկրիս երեսէն, թէ միւս կողմէն ի՛նչպէս ուժով անհատներն, իրենց միւսներուն վրայ ունեցած առաւելութեան շնորհիւ, ապրեցան եւ աւելի զարգացան։ Այսպէս դարեր առաջ բանաստեղծը իր երեւակայութեամբը կը գտնէր կեանքի այն պահանջը, զոր յետոյ գիտութիւնը անհերքելի կերպով հաստատեց եւ «ապրելու համար կռիւը» խորագրին տակ անոր բնական օրէնք մը ըլլալը հռչակեց։

Երեւակայութիւնը այն ատեն միայն գիտական է երբ տրամաբանական է եւ արդիւնք լուսամիտ դիտողութեան։ Հակառակ պարագային մէջ զառանցանք է, հոգիին հիւանդ ըլլալը կը յայտնէ եւ այս վիճակն ալ իրեն յարմար անունն ունի բժշկութեան մէջ։

Երեւակայութիւնը ճիշդ գիտական ըլլալու համար կը պահանջէ դատողութիւն, թափանցողութիւն եւ յարատեւ աշխատութիւն. յիշենք Նեւտոնի պատասխանը— Միշտ անոնց վրայ մտածելով (*)։

Մ.

(*) Ծ. Խ. Օր մը հարցուցին Նեւտոնի թէ ի՛նչպէս կ'ընէր այդ մեծ գիւտերը։ Պատասխանեց. «Միշտ անոնց վրայ մտածելով»։

ԻՆՔՆՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԵՐ

ՅԱՐԱՏԵՒՈՒԹԻՒՆ

Քոլոմպոս ճամբայ ելած էր Նոր աշխարհ մը գտնելու համար։ Օրեր, շաբաթներ, ամիսներ անցած էին, սակայն ոչ ցամաք կ'երեւէր ոչ ալ որ եւ է նշան թէ ցամաքի մը մօտեցած էին։ Վերը երկնքին անծայր կամարը, վարը անհուն ովկիանոսը։ Անհամբեր նաւաստիները սկըսան տրտնջալ, պահանջելով որ Քոլոմպոս անմիջապէս ետ դառնայ։ «Երեք օր եւս համբերեցէք, ըսաւ Քոլոմպոս. եթէ մինչեւ այն ատեն ցամաք մը չհասնինք, կը խոստանամ ետ դառնալ։» Երեք օրը լմննալու մէկ գիշեր մնացեր էր, երբ «Ցամա՛ք, ցամա՛ք,» պոռացին նաւաստիները հեռուէն ողջունելով Նոր Աշխարհի ափերը։ Այդ երեք օրը զոր կորզած էր իր ստամբակ նաւազներէն՝ Քոլոմպոսի համար արժեց ինչ որ ամբողջ աշխարհ մը կ'արժէ։ Յարատեւութիւնը, որ Քոլոմպոսի գլխաւոր յատկութիւնն էր իր կեանքին ամբողջ ընթացքին մէջ, պատճառ եղաւ որ երեք օր եւս երկարէ ուղեւորութիւնը։ Այժմ գիտենք թէ Քոլոմպոս ինքը եւ ամբողջ աշխարհ ինչ կը պարտի այդ երեք օրուան։

Ոչ ընդածին հանճար, ո՛չ բարձր դաստիարակութիւն, ոչ ալ մեծաքանակ հարստութիւն եղած է շատ մը մեծ մարդերու յաջողութեան գաղտնիքը, այլ յարատեւութեամբ միայն ապահոված են իրենց յաջողութիւնը կեանքի պայքարին մէջ։ Յարատեւութիւնը մոգական գաւազան մը եղած է անոնց ձեռքին մէջ որով անկարելին ըրած են կարելի։

Միացեալ-Նահանգներու նախագահ մեծանուն զօրավար Կրանդի համար կը պատմուի թէ երբ ութ տարեկան տղեկ մըն էր դպրոց կ'երթար. գործածած ընթերցարանին մէջ օր մը չկարեմ բառը տեսաւ։ Նշանակութիւնը չհասկնալով՝ դասընկերներուն դիմեց. անոնք ալ գոհացուցիչ բացատրութիւն մը չկրցին տալ։ Ապա սկսաւ բառարանին մէջ փնտռել, հոն ալ չգտաւ. կարեմ բառը կար, բայց չկարեմ չկար։ Ի վերջոյ իր ուսուցչին դիմեց. «Վարժապետ, չկարեմ ի՞նչ ըսել է. բառարանին մէջը չկայ»։ «Ոչ, տղաս, պատասխանեց վարժապետը, չկարեմ բառը բառարանին մէջ չկայ, եւ ուրախ եմ որ չկայ։» Ապա բարի ուսուցիչը յարատեւութեան վրայ շահեկան դասախօսութիւն մը ըրաւ տղայոց։ Գլխաւոր օգտուողը եղաւ փոքրիկն Կրանդ որ մինչեւ իսկ իր պատանեկութեան եւ երիտասարդութեան ժամանակ փայլուն ապացոյցներ տուաւ իր անխոնջ յարատեւութեան։ Անշուշտ այս առողջ սկզբունքն էր որ իրեն հետ մէկտեղ ուռճանալով՝ իր չափահասութեան ատեն ըրաւ զինք այն մեծ մարդը, այն դիւցազնը որ երբ Միացեալ-Նահանգներու գոյութիւնը վտանգի մէջ էր, հիւսիսայիններու եւ հարաւայիններու ծանօթ պայքարին ժամանակ, իր անպարտ յարատեւութեամբ գլուխ հանեց այնպիսի դժուարին ձեռնարկ մը որ ուրիշ կերպով անկարելի էր ընել։ «Միայն լմնցնելու նպատակով սկսէ, եթէ ոչ բնաւ մի՛ սկսիր.» այս էր Կրանդի ամենասիրելի մէկ առածը զոր իրեն կեանքի նշանաբան ըրած էր։

Չկայ արհեստ կամ որ եւ իցէ զբաղում որ իրեն յատուկ դժուարութիւնը չունենայ. ուստի յարատեւութիւնը անհրաժեշտ է ամէն գործի մէջ, մինչեւ իսկ ամենախոնարհ արհեստը կատարելապէս սորվելու համար։ Գործունեայ եւ ճարպիկ կօշկակարի մը անգամ մը հարցուեցաւ թէ օրը քանի՛ կօշիկի ներբան կը շինէ։ «Մէկ օրը քառասուն զոյգի ներբան կ'անցունեմ» պատասխանեց կօշկակարը։ «Ամէն մէկ կօշիկի քանի՞ գամ կը զարնես։» «Հարիւր հինգ գամ։» Ցայնժամ տեսնուեցաւ թէ կօշկակարը օրը աւելի քան ութ հազար գամ կը զարնէր, որ ըսել է չաբաթը իբր չէօան հագը գամ։ Երեւակայեցէք ծոյլ խուլը մը որ երկուշաբթի առտու գործին գլուխը անցած պահուն մտածէ. «Ցրեուն հազար դամ. ի՜նչ դժուար գործ, ի՜նչ անհատնում գործ»։ Ծոյլին համար անկարելի է. սակայն քիչ մը յարատեւութիւն ամէն դժուարութեան կը յաղթէ։

Հայկական դաշնակահարի մը անգամ մը հարցուեցաւ թէ ո՛րչափ ժամանակ տուած էր այդչափ ճարտարութիւն ձեռք բերելու համար։ «Օրը տասներկու ժամ ժամանակ տալով եւ քսան տարի շարունակելով» պատասխանեց մեծ արուեստագէտը։ Ի՜նչ դժուար պայման անոնց համար որ զուրկ են յարատեւութենէ։ Այոնձոյ Պարիոյ, երեւելի Սպանիացի անդրիագործը, անգամ մը քանի հինգ օրուան մէջ լմնցուց արձան մը զոր մեծահարուստ մարդ մը ապսպրած էր իրեն։ Արձանին տէրը հաւնեցաւ արձանին; բայց որովհետեւ իր ակնկալածէն շատ աւելի կարճ ժամանակի մը մէջ լմնցուցած էր գործը, խոստացած գումարը չուզեց վճարել մեծանուն վարպետին, այլ առաջարկեց որ աւելի քիչ վճարէ իրեն։ «Է՜հ, բացագանչեց Պարիոյ, քանի հինգ տարի աշխատեցայ այս արձանը քանի հինգ օրուան մէջ շինելը սորվելու համար։ Կրնա՞ս վճարել քսանըհինգ տարուան աշխատանքներս։» Արդ յայտնի է թէ քսանըհինգ տարուան յարատեւ աշխատութիւնը պէտք էր Պարիոյի համար որ կարենար համբաւեալ անդրիագործը ըլլալ։ Տասնըհինգ տարին չէր բաւեր, քսան տարին ալ չէր բաւեր, այլ լման քառորդ դար մը պէտք էր։

Շատեր ճիշդ այս կէտին մէջ կը սխալին աշխատութեան արժանիքը գնահատելու մասին։ Ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ բժիշկը մէկ քանի վայրկեան մը զննելով եւ երկտող մը գրելով երեք չորս արծաթ կ'առնէ, վիրաբոյժը կէս ժամուան աշխատութեան համար չորս հինգ ոսկի կը ստանայ, փաստաբանը դատ մը շահելուն համար հինգ հազար ոսկի կը պահանջէ, դիւանագէտը ամբողջ տարուան մէջ քանի մը շաբաթ գործելու համար տասը հազար ոսկի տարեկան թոշակ կը ստանայ, ընտիր տամարակալը միշտ գործ կը գտնէ լեցուն ամսաթոշակով, եւայլն, եւայլն։ Աչքերնին կը շլանայ երբ կը տեսնեն այս մեծ վարձատրութիւնը քչիկ մը աշխատութեան փոխարէն։ Կը մոռնան այն իրողութիւնը թէ սոյն մարդիկ իրենք զիրենք այն դիրքին արժանի ընելու համար ո՛րչափ ծանր աշխատութեանց եւ ծախքերու տակցած էին։ Տասը, քսան, երբեմն երեսուն տարուան փորձառութիւն պէտք եղած է այն լեցուն վարձքերուն արժանի ըլլալու համար։ Այո, արժանի են վարձատրուելու, վասն զի պէտք եղած յարատեւութիւնը ունեցած են, մինչդեռ ուրիշներ նոյն պատեհութիւնները, թերեւս աւելի լաւը ունեցած են, սակայն որովհետեւ յարատեւութիւն չեն ունեցած՝ դատապարտուած են անյայտ մնալ։

Մարդկային ընկերութիւնը իր թերութիւններովը հանդերձ թուի թէ այս մասին արդարութիւնը ի գործ կը դնէ. յարատեւութիւնը եւ կորովը կը վարձատրուի, փոփոխամտութիւնը եւ դանդաղկոտութիւնը չվարձատրուիր։ Այն որ ինքզինք կարելի եղածին չափ լաւագոյն ընելու համար պէտք եղած յարատեւութեամբ կը ջանայ՝ երբեք հաց պիտի չմուրայ։ Առանց յարատեւութեան անկարելի է որ մարդ ո՛ եւ է գործի մը մէջ գերակայութիւն ստանայ, ոչ ալ կրնայ լաւագոյն հիւսը, երկաթագործը, կերպասագործը, վարժապետը կամ փաստաբանը ըլլալ առանց յարատեւութեան։

Մեծ մարդիկ գրեթէ անխտիր յարատեւութեամբ եղած են ինչ որ եղած են։ Նեւտոն երբ կը պատրաստէր իր «Ժամանակագրութիւն հին Ազգաց» անուն երկասիրութիւնը, միտքը դրաւ որ կատարելապէս արժանահաւատ եւ վստահելի գործ մը ընէ զայն։ Նախ խնամով պատրաստելէն ետքը սրբագրութիւններ ըրաւ, ապա վերստին գրեց, նորէն սրբագրեց, նորէն մաքուրի քաշեց։ Այսպէս իր գործը գոհացուցիչ չնկատեց մինչեւ որ տասնըվեց անգամ չգրեց զայն։ Պասքալի «Գաւառական Նամականին» իրաւի հռչակաւոր է. հաւասարապէս հռչակաւոր է այն կերպը որով նա կը պատրաստէր իւրաքանչիւր նամակ, վասն զի ամէն մէկ նամակի պատրաստութեան համար շատ օր կ'աշխատէր։ Պանքրոֆդ, Ամերիկացի պատմաբանը, քսանըվեց տարի ժամանակ տուաւ իր «Միացեալ-Նահանգներու պատմութիւնը» անուն գիրքը պատրաստելու համար։ Նոյ Ուէպսդըր, մեծանուն ամերիկացի բառագէտը, երեսուն վեց տարի աշխատեցաւ պատրաստելու աշխարհահռչակ բառարանը որ իր անունովը կը կոչուի։ Երեսուն վեց տարի շարունակ աշխատիլ, այն ալ բառաքննական ցամաք եւ ձանձրալի հերքին մէջ, ի՜նչ մեծ յարատեւութիւն։

Ա. Կ. Ս.

ԷՆԿԻՒՐԻԻ ԴԱՏԱՐԱՆԻՆ ԱՌՋԵՒ

(Տես՝ Երէկի Թիւէն)

Նկատելով որ Թումաեան Կարապետի ու Գայաեան Յովհաննէսի բազմաթիւ ապացոյցներով յայտնուած այդ գործերուն ու ընթացքին դէմ եղած ուրիշ դիտողութիւնք լոկ հաւանականութիւններ են.

Նկատելով որ Արզմանօղլը Յովհաննէս հարցաքննիչ դատաւորին առջեւ մանրամասնութեամբ յայտարարած եւ խոստովանած է թէ մէկուկէս տարի առաջ Պուչաքճը Գրիգորի միջոցաւ խռովարարական ընկերութեան մէջ մտեր է եւ մուտքի ու ամսականի համար վճարելի դրամը Գարա Բարսեղօղլը Դանիէլի յանձներ է՝ Ճէվահիրճեան Ռուբէնի տրուելու համար, թէ Տէօքմէճեան Բարսեղ ու Ճէվահիրճեան Ռուբէն նամակ մը ու ճամբու ծախք տուեր են իրեն Մարզուան երթալու համար եւ անոնց պատուէրին վրայ անցեալ տարի սեպտեմբերի սկիզբը Կեսարիաէն ելլելով Մարզուան գացեր է, թէ նամակը յանձներ է հոն խանութպանութիւն ընող Փափազեան Մկրտչի, որ զինքը իր տունը տարեր եւ իրիկուան ալ մեծ ապարանք մը տարեր է, թէ այդ ապարանքին որո՛ւն ըլլալը չգիտեր. թէ հոն ներկայ էին Մարզուանցի Թումաեան էֆէնտի, Անդրանիկ, որուն մականունը չգիտեր, Եօզղատէն՝ Բէյչէճեան Միսաք, Սունգուրլըէն՝ Կարապետ, Ամասիաէն՝ Մինդան ու Զօրումէն՝ Միհրան, որոց մականունները չգիտեր եւ Եւդոկիայէն ու Սեբաստիայէն մէկ մէկ անձ, թէ անոնց ունեցած թուղթերը քննուելէ յետոյ սկսեր են անգլիերէն ու հայերէն խօսակցիլ, թէ այդ տեսակցութիւն երեք օր տեւեր է, յաւարտ որու իրեն թուղթ մը յանձնելով պատուիրեր են տալ Կեսարիա իր մարդերուն, թէ Կեսարիա դառնալուն հասկցեր է որ այդ թուղթը յանդիմանութիւն մը կը պարունակէ եղեր իրեն պէս անկարող ու լեզու չգիտցող մարդ մը ղրկուած ըլլալուն համար, թէ իրմէ բռնանացի հարցուցեր են թէ Կեսարիոյ մէջ խռովարարական ընկերութեան անդամոց թիւն ո՛րչա՞փ է, թէ Կեսարիա վերադառնալուն մինչեւ Զօրում ընկերացեր է Բէյչէճեան Միսաքի ու Կարապետի, որոց առաջինը Եօզղատէն եկած էր եւ երկրորդն ալ Սունգուրլըէն, թէ նոյն ժողովին մէջ որոշուեր է որ Թումաեան իբրեւ նախագահ ստորագրէ եւ Անդրանիկ ալ իբրեւ քարտուղար, թէ երեք օր երեք գիշեր այդ ապարանքէն դուրս չեն ելեր, թէ ամենուն խառնակ անուններ դրեր են ինչպէս իրեն ալ Հրանտ, թէ չարաբանութիւններ պարունակող ազդերը Ճէպիճէլիքեան Յակոբէ ու Տէօքմէճեան Բարսեղէ առնելով, անոնց պատուէրին համաձայն, Գարա Բարսեղ օղլու Դանիէլի հետ Կեսարիոյ մէջ փակցուցեր են, թէ նոյն պահուն վրանին զէնք առեր են, որպէս զի եթէ տեսնող մը ըլլայ՝ սպաննելիք ընեն, թէ Տէօքմէճեան Բարսեղի, Ճէպիճէլիքեան Յակոբի ու Ճէվահիրճեան Ռուբէնի հրամանով եւ Յովհան օղլու Մամասի հետ՝ երկուքն ալ զինեալ, Անտոն Ռըշտունին Պիլայճէէն առնելով Թալաս դարձեր են եւ հոն փաստաբան Արսէնի տունը լուր ձգեր են, թէ ատոր վրայ Սիմոն օղլու Արսէն գալով Շաւարշին տունը տարեր է, թէ ազդերը դէպքին վրայ Տէրէվէնքի գիւղին Ջուրի ճամբաներուն մէջ պահուըտելով, անկից Կէմէրէկ երթալու ատեն ի Սուլթան խան ոստիկաններու կողմէ ձերբակալուեր է, թէ փախչելու եւ պահուըտելու միջոցին վրան գտնուած րէվոլվէրի քառասուն երկու փամփուշտներէ տասը հատը ճամբան գործածեր է նշանառութեան մարզանքի համար, թէ մնացած երեսուն երկու հատն ու սպիտակ բռնով Գարատաղի րէվոլվէրն այդ ոստիկաններուն կողմէ գրաւուեր են, թէ ի Մարզուան Փափազեան Մկրտիչ ու Գարակէօզեան խռովարարական պետերէն են եւ թէ Մարզուանէ վերադառնալուն Գարակէօզեան իրեն կառք մը վարձեր է։

Նկատելով որ Արզմանօղլը Յովհաննէս իր այս յայտարարութիւնները սկզբամբ եւ մասամբ դատարանին առջեւ հաստատած ու խոստովանած է եւ մէկ մասին համար ալ տարբեր մեկնութիւններ տալ ուզած է. Նկատելով որ Ալաճաճեան Կարապետի, Տէօքմէճեան Բարսեղի, Ճէպիճէլիքեան Յակոբի եւ Ճէվահիրճեան Ռուբէնի թէ հարցաքննիչ դատաւորին եւ թէ դատարանին առջեւ ըրած յայտարարութիւններն եւ Փափազեան Գէորգէի արձանագրեալ յայտարարութեանց պարունակութիւնը կը հաստատեն Յովհաննէսի վերոյիշեալ յայտարարութիւնները։

Նկատելով որ Գայսէրիյէլի Հաճի Մուսթաֆաի իբրեւ ականատես վկայ տուած վկայութեամբ եւ վախճանեալ Մուսթաֆաի քեռայրին՝ Սէյտ Մէհմէտ այդ ձեւով տուած տեղեկութեամբ ինչպէս նաեւ ոստիկան-զինուոր Հաճի Իպրահիմ, Իսմայիլ, Ալի ու Խալիլ աղաներու կողմէ տրուած տեղեկութեամբ եւ Ահմէտ Միլլաղիմօղլը Շապանի արձանագրեալ յայտարարութեանց պարունակութենէն հասկցուած է թէ Արզմանօղլը Յովհաննէս չարաբանութիւններ պարունակող ազդերը փակցնելու ոճիրը գործելէ յետոյ փախստական վիճակին մէջ ասդ անդ պահուըտելու պահուն, երբ Էչկիչէհրի շրջակայքը այգիի մը տան խոհանոցը ապաստաներ է, Կեսարացի Զավլուչօղլը Մուսթաֆա ու ընկերները նոյն տունը եկեր են ջուր առնելու համար, թէ ինք րէվոլվէրը պարպեր է, որպէս զի զինքը չձերբակալեն, եւ սկսեր է փախչիլ, թէ անոնք զինքը հալածեր են, որով շարունակեր է րէվոլվէրը պարպել, թէ երրորդ հարուածին Մուսթաֆան աջ ականջէն վիրաւորելով սպաններ է։

Նկատելով որ Մուսթաֆա ու Սէյտ Մէհմէտ իմաց տուած են թէ Յովհաննէսի վրայէն գտնուած րէվոլվէրն այն է որով Մուսթաֆան սպաննած էր, թէ վերոյիշեալ ոստիկանները յայտնած են թէ սպիտակ բռնով րէվոլվէրն, որուն համար Յովհաննէս ըսած է թէ իրենն է, ատոր վրայէն գտնուած է՝ փամփուշտներէ երեքը պակաս ըլլալով, թէ դէպքին ու ձերբակալուած պահուն Յովհաննէսի կրած հագուստներու ձեւին ու գոյնին նկատմամբ լրատուներու տուած տեղեկութիւնները կը համապատասխանեն իրեն խոստովանութիւններուն, թէ այդ մասին քննութիւններու ինչպէս նաեւ բժշկական տեղեկագրերու պարունակութիւնն ալ կը համապատասխանէ տրուած տեղեկութիւններուն, թէ Յովհաննէս հարցաքննիչ դատաւորին եւ դատարանին առջեւ խոստովանած է որ Կեսարիէն իբրեւ երեսփոխան Մարզուան գացած է եւ թէ խռովարարական ժողովին մէջ տեղի ունեցած հարց-պատասխանի խնդիրը կ'ապացուցանէ որ տեղեակ է Մարզուանի գումարման նպատակին ինչպէս նաեւ ազդերը փակցնելու ատեն տեսնողի մը կամ արգիլողի մը դէմ դնելու համար զինուած ըլլալն ալ կ'ապացուցանէ թէ չարաբանութիւններ պարունակող ազդերու պարունակութեան վրայ տեղեկութիւն ունի, նկատելով որ Հաճի օղլու Մուսթաֆաի, որ Զավլուչ օղլու Մուսթաֆաի սպանութեան գործին համար վկայութիւն տուած է, սպաննեալին հետ ունեցած ազգականութիւնն այն աստիճան է որ անոր վկայութիւնը ընդունուելու արգելք ըլլայ եւ թէ այդ վկաներու յայտարարութիւններուն ու տուած տեղեկութիւններուն մէջ ո՛ եւ է հակասութիւն չէ տեսնուած։

(Շարունակելի)

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Գերմանիոյ թերթերը շատ մը, եւ ուրիշ երկիրներու թերթերը քիչ մը կը զբաղին անգլիացի իշխանի մը գերման իշխանութեան մը պետ ըլլալուն խնդրովը։ Օրագիրներէն ոմանք առաջ կ'երթան մինչեւ իսկ յայտարարելու թէ գերմանական կայսրութեան սահմանադրութիւնը բարեփոխելու է որպէս զի օտարազգի իշխան մը չկարենայ Գերմանիոյ մէջ գրաւել այնպիսի դիրք մը որուն շնորհիւ կայսրութեան բոլոր գաղտնիքներուն տեղեակ պիտի ըլլայ։ Եւ արդարեւ Սաքս-Գոպուր-Կոթայի իշխանը իբրեւ մին Գերմանիոյ վեհապետներէն պիտի կարենայ մանրամասն տեղեկութիւններ ունենալ Գերմանիոյ ցամաքային եւ ծովային զօրութեանց վրայ։

Երբ Սաքս-Գոպուրի Ալպէր իշխանը ամուսնացաւ Վիկթորիա թագուհիին հետ ամուսնական պայմանագրութեան մէկ յօդուածը կը տրամադրէր որ ծնելիք անդրանիկ մանչ զաւակը պիտի չկրնայ բազմիլ Սաքս-Գոպուրի գահին վրայ, եւ ի հարկին ժառանգութեան իրաւունքը պիտի անցնէր ծնելիք երկրորդ մանչ զաւկին, որ է հիմա Էտիմպուրկի դուքսը։

Գերման լրագիրները ցրտութեամբ կը խօսին նոր դքսի մասին, թէեւ անգլիական լրագիրները կը ջանան համոզել գերմանները որ նոր իշխանը հմուտ ծովապետ մըն է եւ կրնայ մեծ ծառայութիւններ մատուցանել գերմանական նաւատորմին զոր այնքան կը սիրէ Վիլհէլմ կայսրը։

Շատ հաւանական է որ «Անգլիացին» —ինչպէս կ'անուանեն նոր դուքսը— քիչ ատենէն հրաժարի 200,000 հոգի հպատակ եւ 1,000,000 ոսկի եկամուտ ունեցող փոքրիկ պետութեան մը իշխանութենէն իր իրաւունքները փոխանցելով անդրանիկ զաւկին որ բոլորովին գերման կրթութիւն ստացած է։

ԱՆԳԼԻԱ

Երեսփոխանական ժողովին մէջ տեղեկագիր մը կարդացուեցաւ Անգլիոյ նաւային զօրութեան վրայ, այս առթիւ Սըմըտըր կ'ըսէ թէ մինչդեռ Անգլիա տակաւին չունի պատերազմի 43 նաւ, Ֆրանսա ունի 32 մարտանաւ եւ Ռուսիա 15, որով երկուքին միացումը կը գերազանցէ անգլիական նաւատորմը։

Մեծն-Բրիտանիոյ առեւտրական նաւերը 11 միլիոն թոնօ տարողութիւն ունին, մինչդեռ Ֆրանսացիները 1 միլիոն ունին միայն, ուստի եւ Անգլիոյ առեւտրական նաւերը պաշտպանելու համար պէտք ունին աւելի հզօր պատերազմական նաւատորմի մը, հետեւաբար հարկ է որչափ կարելի է շատցնել մարտանաւերը։

ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ

Հրէից ուտելիք կովերը մորթելու եղանակի մասին զուիցերիական սահմանադրութեան մէջ ժողովրդական քուէարկութեամբ մտցուած յօդուածը վիշտ կը պատճառէ Զուիցերիոյ առողջամիտ մամուլին։ Ժուռնալ տը Ժընէվ կ'ըսէ, «Թերեւս պէտք ունէինք համեստութեան այս դասին որպէսզի այլ եւս մեծ վստահութիւն չունենանք մեր առողջամտութեան վրայ, եւ չկարծենք որ մեր հինգ դարու հանրապետութիւնը զմեզ ուրիշ սովորական մահկանացուներէն աւելի խելացի ըրած է։»

Միեւնոյն տխրական շեշտը կը լսուի Ֆրանսական Զուիցերիոյ ազատական կամ արմատական թերթերէն ալ։

Քուէարկութեանը վրայ «Կազէթ տը Լօզան» հետեւեալ կարծիքը կը յայտնէ «մէկ կողմէն կիրք, ատելութիւն եւ նախապաշարում, միւս կողմէն անտարբերութիւն եւ թուլութիւն։»

Եւ արդարեւ Զուիցերիոյ մէջ 600,000 ընտրող կայ. կովերը մորթելու արգելքի քուէարկութեան մասնակցեցան միայն 300,000 հոգի. եւ ամէն հաշուեւ ցոյց կուտայ թէ քուէ չտուողներու ստուար մեծամասնութիւնը այդ օրէնքի հակառակ էր։

ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

Բարիզ, 30 օգոստոս

Իտալիոյ Բարիզի դեսպան Պ. Րէսման արձակուրդով մեկնեցաւ։ — Բանակը շարժուն վիճակի մէջ դրուելու պահուն սպառնալից վտանգներէ ազատ մնալու համար կառավարութիւնը որոշեց խուզարկութիւններ ընել դատապարտուած օտարականներու վրայ եւ զանոնք երկրէն հանել, բացառիկ պարագաներէ դուրս։

Լոնտոն, 30 օգոստոս

Պանկքօքէն կը հաղորդեն թէ Ֆրանսայի դեսպանը սիամցիներն ստիպելու համար որ ընդունին Ֆրանսայի պահանջումները սպառնացեր է Պանկքօքը վերադարձնել ֆրանսական նաւերը։ Երկու կառավարութեանց միջեւ եղած կարգադրութեան անկայունութիւնը մեծ յուզում պատճառեց եւրոպացիներուն։

Պետրպուրկ, 30 օգոստոս

Ելմտից նախարարը ժողովի պիտի գումարէ Սեղանաւորական սենեակներու եւ Պետական պանքայի մասնաճիւղերու տնօրէնները խորհելու համար այն միջոցներուն վրայ որոնցմով կարելի է լաւ պահել ցորենին գինը եւ օգնել երկրագործներուն որք կը տառապին Գերմանիոյ հետ մղուած մաքսային սակագիններու կռուէն։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳՈՀԱԲԱՆԱԿԱՆ ՄԱՂԹԱՆՔ

Վեհ. Սուլթանի գահակալութեան տարեդարձին առթիւ երէկ հանդիսաւորապէս գոհաբանական աղօթք մատուցուեցաւ Մայր-Եկեղեցիի մէջ, ինչպէս նախապէս ծանուցուած էր։

Հանդէսին կը նախագահէր Տ. Բարթողիմէոս եպիսկոպոս, ներկայ էին նաեւ եկեղեցական դասէն՝

Տ. Աբրահամ	Եպս.	Մամիկոնեան
Տ. Գրիգորիս	»	Ալէաթճեան
Տ. Գրիգորիս	»	Յովհաննէսեան
Տ. Հմայեակ	»	Դիմաքսեան
Տ. Տիմոթէոս	»	Սափրիչեան
Տ. Ամբրոսիոս	Վարդ.	Ռուբինեան
Տ. Բարթուղիմէոս	»	Պաղճեան
Տ. Գարեգին	»	Թաթարեան
Տ. Գրիգոր	»	Աբարդեան
Տ. Եղիկ	»	Գալփակճեան
Տ. Յակոբ	»	Աչոտ
Տ. Յովհաննէս	»	Արշարունի

Ինչպէս նաեւ քահանայից դասը, ամէնքն ալ շուրջառ առած էին. տաճարը ամբողջապէս լուսաւորուած էր։ Դպրաց դասը եւ երգեցիկ սրբազան շապիկ հագած եւ մոմ բռնած երգեցին Մաղթանքներու յատուկ շարականները։ Դիրքը կարդաց Տ. Տիմոթէոս Եպս. Սափրիչեան եւ Աւետարանը կարդաց Տ. Աբրահամ եպիսկոպոս եւ Մաղթանքն ըրաւ Տ. Բարթողիմէոս եպիսկոպոս։

Ներկաներուն մէջ էին թաղական խորհրդներու ներկայացուցիչները։ Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը հիւանդանոցի որբերով, Միացեալ-Ընկերութեանց Տնօրէնն ու պաշտօնեաները։ Գատը-գիւղի, Գումգաբուի, Խասգիւղի, Պալաթի, Սալմաթոմրուգի աղքատախնամ ընկերութիւնները եւն. եւն։

Ներկայ էին նաեւ Գումգաբուի Յունաց եկեղեցիի երկու քահանաները։

Աշխարհական դասէն կը նշմարուէին ի միջի այլոց Մագսուտ Սիմոն պէյ, Ունճեան Աբիկ, Եուսուֆեան Տիգրան, Գօլօլեան Աւետիս, Զայեան Եղիա, Թորոսեան Յովհաննէս, Ղազարոսեան Սահակ, Կիլպէնկեան Պատրիկ, Թաշճեան Սարգիս, Սթանպոլեան Բարսեղ, Աղնաւուրեան Յովհաննէս էֆէնտիները եւ ուրիշներ։

ՈՒՂԵՐՁ

Երէկ եկեղեցական հանդէսէն վերջ Բաղ. Ժողովի ատենապետ Սիմոն պէյ, միասին ունենալով Պատրիարքարանի գործակատար Ֆըրէնկեան Աբրահամ էֆէնտին կայսերական պալատ գնաց եւ մատուց շնորհաւորութեան ուղերձ մը։

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Ուսումնական խորհուրդը չորեքշաբթի օր նիստ ըրաւ Ղալաթիոյ խորհրդարանին մէջ, ատենապետութեամբ Պէրպէրեան Ռէթէոս էֆէնտիի, եւ հետեւեալ տնօրէնութիւններն ըրաւ.

1. Մայրաքաղաքիս ազգային վարժարաններու շրջանաւարտից յանձնաժողովն իր պաշտօնն աւարտած եւ տեղեկագիրն մատուցած ըլլալով, խորհուրդն յետ ընթերցման, փութաց շնորհակալութիւն յայտնել Քնն. Յանձնաժողովին իր խղճամիտ եւ անձնուէր ծառայութեան համար, եւ միանգամայն որոշեց ըստ տրամադրութեան Կազմական Կանոնագրի 29դ. յօդուածին կատարել նոյն շրջանաւարտ աշակերտներու եւ աշակերտուհիներու վկայականներու բաշխման հանդէսը, Խաչվերացի երկրորդ օրը, 13 սեպտեմբեր, ժամը 4ին, Մայր Եկեղեցիի մէջ, ի ներկայութեան Ա. Պատրիարք Հօր։

2. Արաբկիրի ուսումն. խորհրդին ընտրութիւնը կատարուած եւ տեղեկագիրը ղրկուած ըլլալով, խորհուրդը հաստատեց սոյն ընտրութիւնն, եւ որոշեց շնորհաւորական գիր մը ղրկել առ նորակազմ խորհուրդն որոց անդամներն են Տեարք Առաքել Հաճինեան, Գէորգ Մամբրէեան, Մամաս Խաչիկեան, Սարգիս Միհրանեան եւ Յովհաննէս Մանուէլեան։

3. Ազգային ուսուցիչներէն Արիստակէս էֆ. Պօյաճեան իր աշխատասիրած Բանաւոր եւ գրաւոր Թուաբանութեան վերջին Ե. եւ Զ. տարիները խորհրդին վաւերացման ներկայացուցած ըլլալով, որոշուեցաւ իբր բարձրագոյն դասընթացքի աշակերտներու համար պատրաստել օգտակար դասագիրք մը, արտօնել անոր գործածութիւնն ազգային վարժարաններու մէջ։

Յաջորդ նիստը Սեպտեմբեր 1ին։

Տ. Հմայեակ Եպիսկոպոս Ռօտոսթօյէ վերադարձաւ։

Ս. Թագաւոր թաղի վարժարանին Պոլսէն գնացած նոր ուսուցիչներն ալ վերադարձան։

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի ՕՐԱՑՈՅՑԸ
ՈՒՐԲԱԹ 1893 ՕԳՈՍՏՈՍ 20՝ (Ն. Տ)
ՏԱՐԵԹԻՒՔ. Թուական Հայոց. ՏՅՁԵ=4385
Նաւասարդ 10. Ցամարական Թուական ՌՅԽԲ
1342. — Թուական Հիճրէթի. 1311. Սեֆեր 21. —
Սենէի Մալիյէ. 1309. Ավուստոս 20.
ԿՐՕՆԱԿԱՆ. — Ակ. Զ. օր Վերափոխ. Պահք.
ԿԷՍ ՕՐ — 5 22

ՀԱՅ ՈՍԿԵՐԻՉՆԵՐԸ

Վաղուան թուով պիտի հրատարակենք Հայ Ոսկերիչներու պատմութեան շարունակութիւնը ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԱՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Վեհ. Սուլթանի գահակալութեան տարեդարձին առթիւ Պարսից Շահը եւ եւրոպական վեհապետները շնորհաւորական հեռագիրներ ուղղած են Վեհ. Սուլթանին որ ի պատասխանի գոհունակութեան հեռագրեր ուղղած է ։

* * *

Բարձր Մեծ-Եպարքոսը, բոլոր Նախարարներն ու բարձրաստիճան պաշտօնատարները երէկ կայս. պալատ երթալով իրենց շնորհաւորութիւնները մատուցին ։

Նմանապէս հպատակ համայնքութեանց հոգեւոր պետերն եւ դեսպանատուններու առաջին Թարգմանները կայսերական պալատ գացին ի շնորհաւորութիւն ։

* * *

Կայս. Իրատէի մը համաձայն երէկ ազատ արձակուեցան զինուորական եւ ոչ զինուորական այն բանտարկեալները որք աւարտած են իրենց պատժին երկու երրորդ մասը ։

* * *

Ամբողջ Պոլիս լոյսի ողողման մէջ էր երէկ գիշեր. գարնանային գեղեցիկ օդ մը կը նպաստաւորէր լուսավառութեան, որուն մանրամասն նկարագիրը մեր վաղուան թուով ։

—=—

ՆՈՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ

Երէկուան Թուրք լրագիրներու մէջ հրատարակուած պաշտօնական յայտարարութիւն մը կը ծանուցանէ թէ Վեհ. Սուլթանը հաստատած է նոր պատուանշան մը Խանէտանը Ալ Օսման անուն, որուն հաստատութիւնը կը ծանուցուի Ն. Կ. Վեհափառութեան գահակալութեան տարեդարձին առթիւ, որ ակիզբ մըն է երկրին ու տէրութեան բարեբաստութեանը ։

Աւասիկ այդ պատուանշանի կանոնագիրն որ պատրաստուած է եւ Նախարարաց խորհրդի կողմէ մատուցուելով վաւերացուած է կայս. Իրատէով ։

ՅՕԴ. Ա. — Խանէտանը Ալ Օսման անուն առանձնաշնորհեալ պատուանշան մը հաստատուած է, որուն ձեւն ու ծաւալը կ'երեւի կանոնագրին կցուած պատկերին մէջ ։ Այդ պատուանշան կարմիր ու սպիտակ կիտուածով զարդարուած է, մէջտեղը գտնուած ոսկիէ մասին վրայ կայս. Թուղրան կայ, որուն մէկ կողմը գրուած է Էլ-Մուպինէտու Ալ Օսմանի Խուրրեմդունիյէ եւ միւս կողմն ալ Ալէ Խաթիմէդիլ Խուլմանիյէ ։ Ասոր տակ կայ սպիտակ կիտուածէ գարնիի ճիւղ մը ։ Ինչպէս բացատրութիւն տրուած է երկրորդ յօդուածին մէջ, պատուանշանին մանեակին կցուած տեղը սպիտակ կիտուածէ ժապաւէնի կապ մը չինուած է, որուն ներքեւը նշանակուած է օսմանեան կայսրութեան հաստատութեան թուականը՝ 699 եւ դափնիի ճիւղին վրայ ալ պատուանշանի հաստատութեան թուականը՝ 1311 ։

ՅՕԴ. Բ. — Այս բարձր պատուանշան Վեհ. Սուլթանին յատուկ է, յուռութք եւ ուրիշ աստիճաններ չունի, օղակները սպիտակ կիտուածով ներկուած են եւ իւրաքանչիւրին վրայ նոյնպէս սպիտակ կիտուածէ մահիկ ու աստղ նկարուած է. Մէջտեղը Թագի պատկեր մը կրող ոսկի մանեակ մը, ուսկից պատուանշանը կը կախուի պարանոցէն ։

ՅՕԴ. Գ. Այս պատուանշան կը տրուի օսմանեան գերդաստանէն յարմար գտուած անձերու, օսմանեան տէրութեան նիւթապէս ու բարոյապէս աջակցող օտար վեհապետներու, անոնց կայսերական գերդաստանի անդամներուն ինչպէս նաեւ օսմանեան կայսրութեան այն բարձրաստիճան պաշտօնատարներու, որոնց առ Վեհ. Սուլթանն ունեցած ծայրահեղ հաւատարմութիւնն եւ մատուցած բարւոք ծառայութիւններն ստուգուած են Ն. Կ. Վեհափառութեան կողմէ ։

ՅՕԴ. Դ. — Ցոյս կայսերական փառապանծ գահոյից ծայրահեղ հաւատարմութիւն ցոյց տուող եւ բարւոք ծառայութիւն մատուցանող ուրիշ պաշտօնեաներուն համար ալ պատուանշան մը հաստատուած է մէկ աստիճանով եւ Ա. յօդուածին մէջ ցոյց տրուած ձեւէն աւելի փոքր ։ Այդ պատուանշան երկուգոյն ժապաւէնով պարանոցէն կը կախուի ։

ՅՕԴ. Ե. — Այդ պատուանշաններու Պէրաթներն Բ. Դրան կայս. դիւանատան մէջ նմոյշին համաձայն պատրաստուելով կը մատուցուին Վեհ. Սուլթանին ։

ՅՕԴ. Զ. — Այդ պատուանշաններն ու Պէրաթները Վեհ. Սուլթանը Իր ձեռքով կը կախէ եւ կը շնորհէ ։ Այդ պատուանշանի արժանացող անձն եթէ մայրաքաղաքէն դուրս ուրիշ տեղ մը գտնուի, պատուանշանն ու Պէրաթը կը ղրկուի օսմանեան տէրութեան պաշտօնեաներէն մէկուն միջոցաւ եւ պատուանշանը կախելու արարողութիւնը պաշտօնական համազգեստով տեղի կ'ունենայ ։

ՅՕԴ. Է. — Այդ պատուանշանները կրողները եթէ մեռնին, ի յիշատակ իրենց այդ փառքին արժանանալուն, ժառանգորդներուն կը թողուի, առանց զայն գործածելու իրաւունքն ունենալու ։

ՅՕԴ. Ը. — Այդ պատուանշանի չինութեան եւ այլ ծախքերը կայս. անձնական Գանձէն կը շնորհուին եւ Պէրաթներն ալ ոչ եւ է տուրք ու ծախք չունին ։

—=—

ՊԱՇՏՕՆՔ

Պուքրէշի օսմանեան դեսպան անուանեցաւ Միրլիվա Շաքիր փաշա, առաջին Թիկնապահ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին ։

—=—

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ

Ռուս կառավարութիւնը հետեւեալ պատուանշանները նուիրած է.

Ս.Աթանիսլաւի կարգին Առաջին աստիճանը Ոստիկանութեան Նախարար Նազըմ պէյի, իսկ նոյն կարգի երկրորդ աստիճանի շքանշանը կայսերական Թիկնապահ գնդապետ Շէրիֆ պէյի, որոյ արտաքին գործերու Նախարարին ։

—=—

ՑԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

Կայս. Իրատէի մը համաձայն, Պատժական Դատավարութեան Օրէնքի ինչ ինչ յօդուածները բարեփոխելու համար կազմուած յանձնաժողովը չորեքշաբթի նիստ գումարելով խորհրդակցութիւններ կատարեց ։ Յանձնաժողովին նախագահն է Շէֆիգ պէյ, նախագահ Վճռաբեկ ատենի աղերսագիրներու ճիւղին ։

—=—

Ի Զ Մ Ի Ր

Առողջապահական վարչութեան հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ չորեքշաբթի օր Իզմիրի մէջ 15 դէպք պատահած է եւ 14 մահ, որոնց 6ը առջի բնուողներէն ։

Սովորական հիւանդութիւններէ մեռնողներուն թիւն է 14 ։

—=—

ՊԱՇՏՕՆԷԻՑ ԴԷՄ ԲՈՂՈՔ

Գարասիի գաւառին կառավարչին եւ պաշտօնեաներէն ոմանց դէմ բողոքուած էր թէ վեղծումներ գործած են ։ Կայս. Իրատէի մը համաձայն յանձնաժողով մը կազմուած էր տեղւոյն վրայ քննութիւն կատարելու համար ։ Քննութիւններէ յայտնուած է որ բողոքները թշնամութեան արդիւնք են, ուստի եւ Մեծ-Եպարքոսը գրած է դատական նախարարութեան որ օրինական տրամադրութիւնք ի գործ դրուին բողոքողներուն նկատմամբ ։ Դատական Նախարարութիւնն ալ հարկ եղածը գրած է Պրուսայի նահանգին դատական պաշտօնեաներուն ։

—=—

Ք Ա Ր Ա Ն Թ Ի Ն Ա

Առողջապահական վարչութիւնը հետեւեալ շրջաբերականը գրկած է քարանթինայի կայարաններուն ։

« Առողջապահական բարձրագոյն խորհուրդին որոշումով՝ օգոստոս 13/25 էն սկսեալ Բալերմօէ եկած նաւերը տասը օրուան քարանթինայի պիտի ենթարկուին Գլազօմէնի, Պէրութի ու ափրիկեան Տրիպոլսի մաքրանոցներուն մէջ, եւ Սիկիլիոյ միւս նաւահանգիստներէն եկող նաւերը 24 ժամուան քարանթինայի պիտի ենթարկուին, եւ նաւազին ու ճամբորդներուն գոյքերը ապանեխման ։

—=—

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ

Օսմանեան արուեստի եւ երկրագործութեան ցուցահանդէսը պիտի կառուցուի Շիշլի Իզզէթ-Փաշա չիֆթլիք անուն տեղին մօտ ։ Կայսերական իրատէ մը պիտի որոշէ ցուցահանդէսին բացման թուականը ։ Ցուցահանդէսին փակումէն յետոյ պիտի գործածուի միշտական տարեկան ցուցահանդէսներու.

Ցուցահանդէսին տեսչութիւնը պիտի կազմուի նախարարէ մը, շինութեանց տեսչէ մը, կարգադրութեան հսկողէ մը, երկու մասնագէտ օգնականներէ, ընդհանուր հաշուակալէ մը եւ ընդհանուր քարտուղարէ մը ։

Բերքերն ու արհեստագործական արտադրութիւնները միայն ի ցոյց պիտի դրուին ։ Բացառութիւն պիտի կազմեն քանի մը երկրագործական ու արհեստագործական օտար մեքենաներ ու անոնցմով յառաջ եկած արտադրութիւնները ։

Ծախքերու վարկի խնդրագիր մը պիտի ներկայացուի Բ. Դրան կողմէն վաւերացուելու համար ։

Մայրաքաղաքին ու գաւառներու մէջ ընդունելութեան յանձնաժողովներ պիտի կազմուին ։ Ցուցահանդէսին մասնակցող հողագործներն ու ճարտարագէտները պիտի վարձատրուին հետեւեալ կերպով. 1. Պատուի վկայական ոսկի մետալով. 2. Ոսկի մետալ. 3. Արծաթ մետալ. 4. Պղնձէ մետալ. 5 Ցիշատակութեան պատիւ ։ Դատաւորներու յանձնաժողով մը պիտի կազմուի մրցանակներու բաշխման համար ։ Ցոյց դրուած առարկաները ցուցահանդէսին փակումէն ետքը միայն ետ պիտի առնուին ։

Դասակարգութիւնը հետեւեալ կերպով պիտի ըլլայ.

ԱՌԱՋԻՆ ԲԱԺԱՆՈՒՄ

Առաջին Խումբ. Երկրագործութիւն. — Բ. Խումբ. արտածական ճարտարութիւնք, նախնական եւ գործուած արտադրութիւններ. — Գ. Խումբ, կենդանի եւ արտադրիչ անասուններ ։

ԵՐԿՐՈՐԴ ԲԱԺԱՆՈՒՄ

Չորրորդ Խումբ. մեքենական ճարտարութիւնք. — Ե. Խումբ. կարասիքի վերաբերեալ զարդարութիւնք. — Զ. Խումբ. հիւսուածք, զգեստ եւայլն ։

—=—

Ք Ո Լ Ե Ր Ա

ՊԱՂՏԱՏ. Սէբ+հպ-ըէէն գրէ+հ-ըբէ. 10 դէպք պատահած է, որոցմէ 4ը մահացու ։

ՆԱՍՐԻԷ. Անցեալ կիրակի օր՝ 12 դէպք՝ որոցմէ 9ը մահացու ։

ՄՈՒՍՈՒԼԻ ԵՒ ՏԻԱՐՊԷՔԻՐԻ իշխանութիւններն ամէնէն խիստ միջոցները ձեռք առած են Պաղտատէ եկող ճամբորդներու համար ։

ՌՈՒՄԱՆԻԱ. Այլ եւ այլ կողմերու մէջ 14 դէպք, եւ 13 մահ ։

ՍԱՖԻԱՅԻ առողջապահական վարչութիւնը նորէն 3 օրուան իջեցուցած է Զարիպրոտի համար հաստատած 5 օրուան քարանթինան ։

ՊՈՒՏԱՓԷՇԹԷ կը հեռագրեն թէ՝ զանազան կողմերու մէջ 60 դէպք պատահած է եւ 30 մահ ։

ՎԻԷՆՆԱՅԻ մէջ քոլերայի դէպք մը պատահած է ։

—=—

ԳԸՆԱԼԸԻ ԹԱՏՐՈՆԸ

Ֆասուլեաճեանի խումբն յառաջիկայ շաբաթ գիշեր Գընալըի թատրոնին մէջ պիտի ներկայացնէ Մեր աղաները, եւ կիրակի գիշեր ալ Տոն Կրէկորիօ, գեղեցիկ կատակերգութիւնը ։ Գլխաւոր դերակատարներն են Տիկին Հէքիմեան, Տիկ. Սաթենիկ, Օր. Քնար, Պէնլեան, Մատթէոսեան, Սէֆէրեան եւ այլն ։

Հ Ա Կ Ա Ն Ե Խ Ի Չ

Անցեալ տարի ծախու հանուեցաւ Տր. Օլպանէօքի «Մշտնջենական հականեխիչը» իբր զգուշական միջոց ընդդէմ տարափոխիկ հիւանդութեանց, եւ իր նպաստաւոր ազդեցութիւնը ընդունուեցաւ մայրաքաղաքիս բժիշկներէն ։ Արդ, հիմա որ համաճարակները նորէն վտանգ կը սպառնան, անհրաժեշտ է որ ամէն տուն ունենայ անկից ։

Այդ հականեխիչը ազդեցիկ է, որովհետեւ կը վանէ բոլոր միքրոպները ։ Գործածութեան եղանակը նշանակուած է իւրաքանչիւր տուփի վրայ ։ (Տես չորրորդ երեսի ծանուցումը) ։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԿՆ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարան, գիշերօթիկ եւ ցերեկեայ, բացումն Ժ.Դ. տարեշրջանի ։

Վարժարանին վերամուտքը տեղի պիտի ունենայ սեպտեմբեր 1ին ։

Վարժարանն ի բաց առեալ իր բազմաթիւ ձրի աշակերտուհիներն՝ կ'ընդունի նաեւ թոշակաւոր աշակերտուհիներ գիշերօթիկ եւ ցերեկեայ ։

Ամբողջ գիշերօթիկներն մեծ հոգածութեամբ կը խնամուին ներքին վարժուհիներու հսկողութեամբ. մասնաւոր խնամք կը տարուի իրենց առողջապահութեան եւ գործնականապէս կ'ընտելանան տնտեսութեան ։

Աշակերտուհի տալ փափաքողք պայմաններու մասին խօսելու համար կը հրաւիրուին յառաջիկայ երկուշաբթիէն մինչեւ օգոստոս 31. ամէն օր բացի կիրակիէ ներկայանալ ի վարժարանն ընկերութեան, Գումգաբու ։

Ձրի գիշերօթիկներու թիւը լրացած ըլլալով ընկերութիւնը հարկադրուած է դժբաղդաբար նորեր չընդունիլ ։ Միայն գաւառներէն «վարժուհի» ըլլալու համար ղրկուած եւ ընկերութեան մասնաւոր պայմաններուն համապատասխանող աշակերտուհիներ կ'ընդունուին տարեկան 12 ոսկի զեղչեալ թոշակաւ ։

Ցերեկեայ ձրի աշակերտուհիներ կ'ընդունուին մինչեւ սեպտեմբեր 1, եթէ ընկերութեան պայմաններուն համապատասխանեն ։

Ժ Ա Մ Ա Գ Ի Ր Ք
ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ Ս. ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ
Տպագրութիւն
ՄԻՀՐԱՆ Յ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Սոյն Պոլսոյ տիպ ժամագիրքն, որ 2 տարիէ ի վեր սպառած էր հրապարակին վրայէն, այս անգամ հաճութեամբ Կրօնական Ժողովոյ եւ հրամանաւ Մէտարիֆի հրապարակ ելած է ընտիր թղթով եւ մաքուր տպագրութեամբ ։

Կեդրոնատեղին է Միհրան Յ. Փափազեան գրատուն յաջորդ Յ. Դավաֆեանի, Զագմաքճըլար, Ձիւմպիւլլիւ խան թիւ 21, 22 ։ Գին 16 ղրուշ, եւ զեղչ հարիւրին 20 ։

Փ Ա Ս Տ Ա Բ Ա Ն
ԳՐԻԳՈՐ ԷՖ. ՄԻՆԷՃԵԱՆ

Պոլսոյ Իրաւագիտական վարժարանէն նախկին վկայեալ ։ Կիւմիւշլի խանէն իր գրասենեակը փոխադրեց Կալըճը Գօլօֆեան խան առաջին յարկ թիւ 1 ։

Մինէճեան էֆէնտի պիտի շարունակէ ստանձնել ամէն տեսակ դատեր եւ մասնաւորապէս քէքէի առեւտրական եւ դատական գործեր ինչպէս եւ պիտի հետամուտ ըլլայ տնտեսական հանրային ձեռնարկներու, առանձնաշնորհումներու արտօնութիւնը եւ այլն եւ այլն ։

Ե Գ Ի Պ Տ Ա Կ Ա Ն Ճ Ա Շ Ա Ր Ա Ն
ՊՈԼԻՍ — ԳՈՒՄԳԱՓՈՒ
Սիւլէյմանիյէ ճամբուն վրայ թիւ 9

Այս նոր ճաշարանի յատկանիշներն են մաքրութիւն, ճաշակաւորութիւն, կանոնաւորութիւն, աժանութիւն ։

Մեծ խնամ կը տարուի կերակուրներուն համեղութեան. խոհարարապետն Յովհ. աղա Չիլինկիրեան, Եգիպտոսի նշանաւոր ճաշարաններուն մէջ շատ տարի աշխատած եւ ճշմարիտ համբաւ մը չահած է ։

Կերակուրներու գինը աժան համարուելու աստիճան չափաւոր եւ մատչելի է ։

ԽՆԴԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԿԱՏԱԿԵՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Վեց ու կէս պարտի ժառանգ մնացած անասունը. գին 100 փարայ ։
Բարեկենդանի անկուտները. գին 60 փր.

ԹԵՐԹՕՆ «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի (62)

ԱՄՕԹԱՊԱՐՏԸ

ՄԱՍՆ Բ.

Անոր փափուկ ու տժգոյն դէմքը եւ անուշ աչքերը այնքան ազնուութիւն ու պարկեշտութիւն կ'արտայայտէին որ, Սիւզան Րէյմոնի քով ինքզինքը հանգիստ կը զգար, իբր թէ հօրը քով ըլլար ։

—Ո՛րքան բարի էք, պարոն, ըսաւ ... Բժշկի մը նման ճարպիկ էք եւ ձեր ձեռքերը կնոջ մը ձեռքերուն նման փափուկ են ։ Ձեր անունն ըսէք ինծի, պարոն, որպէս զի հօրս ըսեմ ...

—Անունս Րէյմոն տը Նուարվիլ է ... ինծի երախտագէտ ըլլալու պէտք չունիք, օրիորդ ... բրածս չատ բնական էր եւ իմ տեղս ո՛վ որ ըլլար՝ այս բանը պիտի ընէր ...

—Զարմանալի՛ բան, ըսաւ Սիւզան, որու ձայնը մէկէն ի մէկ տկարացաւ, ա՛լ ցաւ չեմ զգար, բայց գրեթէ աչքերս չեն տեսներ ։

Գլուխը ծառին կոճղին ի վար սահելով՝ ինկաւ խոտերուն վրայ ։

—Օրիո՛րդ ... օրիո՛րդ ... գոչեց Րէյմոն սարսափած ...

Սիւզան նորէն նուաղեր էր ։

Այն միջոցին Րէյմոն ձայներ ու ճամբուն քարերուն վրայ կառքի մը թաւալումը լսեց ։

Բիէր կուգար Տկն. Լուիի հետ ։

Պզտիկ-Լուի Սիւզանի ձին թամբելով՝ վրան հեծեր եւ մինչեւ Շէվրէօզ գացեր էր բժշկին իմաց տալու եւ զայն անմիջապէս առնել բերելու համար ։ Բիէր պահակին ձին կառքին լծեր ու աւերակները վերադարձեր էր Սիւզանն առնելու համար ։

—Ի՞նչպէս է, ըսաւ Րէյմոնի ... դեռ նուաղա՞ծ է ...

—Քիչ մը առաջ սթափեցաւ, ինծի շնորհակալ եղաւ, բայց գրեթէ անմիջապէս նորէն նուաղեցաւ ։

—Խե՛ղճ աղջիկ, մրմնջեց Բաթէրին ։ Արդեօք վէրքը ծա՞նր է ...

—Շատ արիւն կորսնցուց, ըսաւ Րէյմոն ։

Երկու եղբարց աչքերը յառած էին նորատի աղջկան դէմքին վրայ ։

Ցանկարծ աչքերնին վեր առին, նայուածքնին իրարու հանդիպեցան եւ երկու երեք րոպէ իրարու հոգւոյն մինչեւ խորը պրպտեցին ։

Ցետոյ, կարծես զիրար հասկնալով, երկուքն ալ աչուըննին խոնարհեցին ։

Աւելի եւս տժգուներ էին եւ իրենց շրթունքները քիչ մը կը դողային ։

Տկն. Լուի Սիւզանի մազերը չոկեց եւ արիւնը կեցնելու համար՝ լաթեր կապեց գլխուն շուրջը ։

Ցետոյ, երիտասարդներուն օգնութեամբ, կառքը դրաւ զայն ։ Որովհետեւ կառքին մէջ երկու հոգւոյ տեղ կար միայն, Բաթէրին նստաւ ։

Բիէր ու Րէյմոն ետեւէն քալեցին ։

Կառքին ցնցումները Սիւզանն սթափեցուցին ։ Շատ ցաւ կը քաշէր, բայց, ձայն չէր հաներ ։

Պզտիկ-Լուիի կինը տեսնելով՝ ժըպտեցաւ իսկ ։

Երբ տուն հասան, ուզեց ինքնիրեն իջնել, բայց անկարելի եղաւ ... Բիէրի բազուկն օգնեց անոր ... բայց ինքը ինքնաբերաբար աչօքը կը փնտռէր Րէյմոնը, որ ետին մնացեր էր եւ զինքը կը դիտէր ։

Անկողնի մը վրայ պառկեցուցին զայն ։

Բիէր ու Րէյմոն Բաթէրինի հետ առանձին թողուցին զինքը ։

Շէվրէօզի բժիշկն ալ գրեթէ անմիջապէս եկաւ ։

Վէրքը նայեցաւ ու խնամեց ։

—Վէրքը խորունկ է ... ըսաւ ... եթէ մազերը հարուածին ոյժը կոտրած չըլլային, այս աղջիկը անմիջապէս կը մեռնէր ...

—Ծա՞նր է ...

—Ո՛չ, մի՛ վախնաք ։ Տկարութեանը պատճառն այն է որ շատ արիւն կորսնցուցեր է, բայց ինքը առողջ է ։ Տասնըհինգ օրէն բան չմնար ։ Միայն թէ պէտք է անմիջապէս տուն փոխադրել զայն, վասն զի քիչ մը վերջը տենդ պիտի գայ վրան ... Պէտք է խնամել զինքը ...

Արեւը դեռ հորիզոնին մէջտեղուանքըն էր ։ Օդը տաք էր ։ Սիւզանը աղջիկ մը տեղաւորեցին կառքին մէջ եւ Բաթէրին ալ քովը նստաւ ։ Պզտիկ Լուի նորատի աղջկան ձիուն սանձէն բռնելով քալեց ։ Բիէր եւ Րէյմոն մնաս բարով ըսին Սիւզանի, որ մատներուն ծայրը երկնցուց անոնց ։

Եւ ճամբայ ելան դէպի Մէզօն-Պլանշ ։

Ռօժէ Լարօք հեռուէն տեսաւ այս բազմութեան գալը եւ զին ճանչցաւ ։

Անմիջապէս հասկցաւ որ աղջկանը բան մը պատահած է ։

Խենթի նման կառքին դէմը վազեց ։

Աղջի՛կն էր ։ Զինքը մեռած կը բերէին թերեւս ։

Սիւզան ալ զայն տեսաւ եւ հեռուէն թեւերն անոր կարկառեց ։

—Աղջի՛կս, աղջի՛կս ։ ի՞նչ եղար ։

Ինքն անձամբ կառքէն վար առաւ ու դէպի տուն տարաւ զայն ։

—Թեթեւ բան մը, ըսաւ Սիւզան ... դող մի՛ ելլէք, հա՛յր իմ ։ Աբբայարանին աւերակները նկարած ատենս պատին մէկ մասը փլաւ եւ քար մը եկաւ ստ տեղիս, մազերուս մէջ ... ։ Բան մը չէ ...

Լարօք դահուորակի մը վրայ պառկեցուց զայն ։

—Որքան վախցուցիր զիս, ըսաւ ։

Եւ ճակտէն վազած քրտինքը սրբեց ։

Այն ատեն Սիւզան մանրամասնաբար պատմեց եղելութիւնն, առանց ծածկելու որ թէ՛ այն երկու եղբայրները եւ թէ Պզտիկ-Լուի ու Բաթէրին ո՛րքան խնամք տարեր էին իրեն ։

Լարօք գնաց անմիջապէս շնորհակալ եղաւ պահակին ու կնոջը, որք ճամբայ կ'ելլէին Վօ-տը-Սէրնէ վերադառնալու համար ։

(Շարունակելի)

ՄՇՏՆՋԵՆԱԿԱՆ ՀԱԿԱՆԵԽԻՉ

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԲԺԻՇԿ ՏՈՔԹ. ԵՒ ՔԻՄԻԱԳԷՏ ՕԼՋԱՆԵՑՔԻԻ

Ջղաշղական միջոց մըն է ընդդէմ Քոլերայի, Թիֆոյի, Տիֆթերիի, կարմրախտի, կապոյտ հազի, թանչքի եւայլն։

Կը վանէ ամէն տեսակ միջատները։

Իւրաքանչիւր տուփի վրայ նշանակուած է գործածութեան եղանակը։

Գլխաւոր կեդրոնատեղի՝ ՊՕՆ ՄԱՐՇԷ, ԳՈՆԷՔԷՐԱԴԻՎ, ՍՕՍԱՑԴԻ, ՖԱՊՐԻՔ ՌԷԻՒՆԻ, ՏԷԼԼԱՍՈՒՏԱ ԴԵՂԱՐԱՆԸ Բերա, ԷԼԻԱ ԿԱՊԱՐԻ, Ղալաթիա, Քարաքէօյ, Թիւ 12, Շիշմանի դիմաց, ՔԱՍԱԲԵԱՆ դեղարանը Պոլիս, և Անդուան Սդամբիոտէսի դեղարանը ի Գատըգիւղ։

Կը ծախուի բոլոր դեղատանց մէջ։

Կ. Պոլսոյ և Արեւելքի համար միակ գործակալ՝ Մ. ՊԻՆՍԴՕՔ

Քիւլէ Քաբու. Քուրա խան

Տուփին գինն է «հարիւր փարա»։

ՄԵԾ ԴԵՂԱՐԱՆ
ԵՒ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԴԵՂՈՐԷԻՑ
ՏՐ. ԾԱՆՆԻ

ՔԻՄԻԱԳԷՏ Ն. Կ. ՎԵՀԱՓԱՌՈՒԹԵԱՆ
Պոլիս, Կոմաւրճի եօլու, Թիւ 1
ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ց'ԱՄԻՆ 1850

Հաստատութիւնս, որ ծանօթ է պատուարժան հասարակութեան իր դեղերու կատարեալ ազնուութեամբը եւ գիներու անհամեմատ չափաւորութեամբն, վերջերս առաջած մեծաքանակ ապրանաց նորհիւ աւելի ճոխացած է։

Հոն դիմող պատ. յաճախորդք ըստ ամենայնի գոհ պիտի մնան թէ՛ դեղերու լաւ ու շուտ պատրաստութենէն եւ թէ՛ գիներու աժանութենէն։

Գաւառներէ ընդունուած յանձնարարութիւնք կը կատարուին ամենայն խնամօք եւ շատ նպաստաւոր պայմաններով։ Վճարմանց համար դիւրութիւն կը շնորհուին ի հարկին։

Թէ եւրոպական եւ թէ ասիական Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ պատուաւոր ներկայացուցիչներ կ'ուզուին։

Դեղարանս ունի մասնաւոր քիմիական աշխատանոց մը, ուր ամենայն խնամօք կը կատարուին բժշկական եւ արհեստական ամէն տեսակ լուծումներ։

Ղալաթիա, Խավեար խան, Թիւ 10

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԾԱՂԻԿՆԵՐՈՒ
ՄԻՄԻՔՕ ՊԱՀՃԷՊԱՆՕՂԼՈՒ

ԾԱՂԿԵՎԱՃԱՌ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ
255, Բերայի Մեծ փողոց, Կալըթա-Սերայի դէմ։

Ցանձնարարութեան վրայ կը պատրաստուին պսակներ եւ փունջեր։ — Վարձքով կը զարդարէ սրահներ, թատրոններ, պարասրահներ։

Ցախճապակիէ պսակներ, կեղծ ծաղիկներով եւ ամէն տեսակ ուլունքներով։

Ամէն տեսակ կողովներ։

Ծաղկի ամէն տեսակ հունտեր, խասնթ, թիւլիփ, նտասիս եւայլն եւայլն։

Ընդարձակ պարտէզ ի Գասըմփաշա, Հաճի Ահմէտ փողոց, Թիւ 35 եւ 281։

Ամէն տեսակ պտղատու եւ զարդարանքի ծառեր։ Ջերմոցի եւ պարտէզի ամէն տեսակ տունկեր։—Գամէլիայի, Ռոտոտէնտրոնի եւ վարդենիներու մշակութիւնը տան մասնագիտութիւնն է։

Պարտէզի յատակաձեւ եւ յարդարում շատ գոհացուցիչ պայմաններով։

Օտար տեղերէ եկած ապրանքները կը կատարուին մեծ ճշդութեամբ։

Գիները շատ չափաւոր են։ Կը բաւէ անգամ մը այցելել Բերայի վաճառատունը՝ համոզուելու համար։

Հեռագրական հասցէ՝ Պախչէպանօղլու, ծաղկեվաճառ, Բերա։

SOCIÉTÉ MUTUELLE FRANÇAISE
ՍՕՍԻԷԹԷ ՄԻՒԹԻՒԷԼ ՖՐԱՆՍԷԶ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՎԱՍՆ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ ԴՐԱՄԱԳԼԽՈՑ

Կեդրոնատեղին է ընկերութեան՝ Պօ տ'Արժան Փողոց, Լիոն (Ֆրանսա) Թիւ 2

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽՔ 11,000,000 ՖՐԱՆՔ

ՆՊԱՏԱԿ. — Սօսիէթէ Միւթիւէլ Ֆրանսէզ ընկերութիւնն, որ հաստատուած է նպաստելու համար փոքր խնայողութեանց, արագ զարգացում մը ունեցած է։ Իր նպատակն է որոշեալ պայմանաժամի մէջ, եւ կամ պայմանաժամէն իսկ առաջ վերակազմել դրամագլուխը։ Սուրհակներ կուտայ թէ՛ ի փոխարէն միակ վճարի մը եւ թէ՛ ամսական համեստ վճարներու. (կարելի է ստորագրուիլ ամսական մինչեւ մէկ ֆրանքէ սկսեալ)։

ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹԻՒՆՔ. — Սօսիէթէ Միւթիւէլ Ֆրանսէզ ընկերութեան գործառնութիւնք բազմադիմի են, ինչպէս շարժական արժէից եւ փոխ տրուած դրամագլխոց ապահովագրութիւն, կորուսեալ դրամագլխոյ մը վերակազմութիւն. մանկանց համար օժիտք, հանգստեան տոկոսք ծերութեան համար, ցկեանս եկամուտներու կազմութիւն, ի մի բան այն ամէն գործառնութիւնք որոց նպատակն է խնայողութիւն։

Մանրամասն տեղեկութեանց եւ բաժանորդագրութեան համար դիմել առ Պ. Էրնէսթ Կլավանի, ընդհանուր տնօրէն համայն Արեւելքի, Կ. Պոլիս Ղալաթիա Գարաքէօյի հրապարակ Սըվաճը օղլու Խան։

ԾԱՆՕԹ.—Գաւառներու մէջ գործակալութիւն ընել փափաքողք, ինչպէս նաեւ միջնորդք պարտին վերոյիշեալ հասցէին դիմել եւ երաշխաւորութիւն ցոյց տալ։

[illegible]

[illegible]

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

ԿՏԱՒԻ, ՄԱՏԱՄԲՈԼԻ, ԲԷՐՔԱԼԻ, ՍԵՂԱՆԻ ԾԵՐՄԱԿԵՂԷՆՆԵՐՈՒ
ԱՐԴՈՒԶԱՐԴԻ ԵՒ ՊԵՐՃԱՆՔԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆՆԵՐՈՒ
ՄԵԾ ՄԹԵՐՔ ԿՏԱՒԻ ԵՒ ԱՆԿՈՂՆԻ ՀԱՄԱՐ ԳՈՒԷԹՈՆԻ
ԷՐԻԿ ՄԱՐԴԵՐՈՒ ԵՒ ԿԻՆԵՐՈՒ ԹԱՇԿԻՆԱԿՆԵՐ
ԿՏԱՒՆԵՐ, ՊԱԴԻՍԴ, ԲԷՔԱԼ ԵՒ ՄՏԱԱՄԲՈԼ՝ ՕԺԻՏԻ ՀԱՄԱՐ
ՉՔԱՇՈՒՈՂ ՖԱՆԷԼԱՆԵՐ. ԾԱԾԿՈՑՆԵՐ. ՈՐՍՈՐԴԻ ԳՈՒԼՊԱՆԵՐ

E. TOUZET Է. ԹՈՒԶԷ

ԲԵՐԱ, Թիւ 30, Բազար Հաճօբուլօ, Թիւ 30, ԲԵՐԱ
ՄԱՏԱԿԱՐԱՐ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒ ԵՒ ՕԹԷԼՆԵՐՈՒ
ԹՕՓԸ ՑԻՍՈՒՆ ՂՐՈՒՇԻ ՄԱՏԱՄԲՈԼ
ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԸՆՏԻՐ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ, ԱՄԷՆ ԿԵՐՊՈՎ ԳԵՐԱԶԱՆՑ

Ծան.—Իմ տունէս ելլող կտաւները պէտք չէ շփոթել Պէլժիքացի եւ ուրիշ միջնորդներու առաջարկած կտաւներուն հետ։

LE CAPITAL ԼԸ ԳԱԲԻԴԱԼ

(ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ)

Խնայողութեան ընկերութիւն կեանքի ապահովութեան

23, տ'Ալճէրի փողոց եւ 4 Սէնթ Քաթէրին փողոց, ի Լիոն.

Ըստ հրովարտակի Ֆրանսական կառավարութեան հաստատեալ ըստ 1868 յուլիսի 22ի օրէնքին։

ԱՊԱՀՈՎԵԱԼ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 15,000,000 ՖՐԱՆՔ

ՆՊԱՏԱԿ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լը Գաբիդալը դիւրութեամբ պզտիկ խնայողութիւններ ընել տալու նպատակով հաստատուած ըլլալով արագապէս զարգացած է։ Իր նպատակն է որոշեալ պայմանաժամի մը մէջ դրամագլուխներ կազմել կանխաւ տրուելիք հատուցումներով։

Ընկերութիւնը ապահովագրելոյն կը յանձնէ ապահովագրեր (police) թէ՛ ի փոխարէն կանխիկ վճարի մը եւ թէ՛ ամսական խիստ դիւրամատչելի վճարումներու (ամսական մէկ ֆրանքէ սկսեալ եւ աւելի)։

Պէտք չէ շփոթել ընկերութեան գործառնութիւնները այնպիսի վիճակահանութեանց հետ որոնց տոմսերը վիճակահանութենէն վերջ արժէք մը չունին, ընդհակառակը քիչ մը առաջ կամ քիչ մը վերջը ամենքն ալ պիտի ստանան մեր մօտ ապահովեալ գումարը։

Ընկերութեան Դրամատուները. Գրէտի Լիոնէ. — Սօսիէթէ Լիոնէզ, տը Տէբօ է տը Գօնթ Գուրան.—Բօշէն, Բօնտէլ եւ Ընկ.—Պանք տը Ֆրանս։

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՔ (GARANTIES)

Լը Գաբիդալն այն միակ հաստատութիւնն է, որ իր պահեստի դրամը աէբուլթեան երաշխաւորութեան տակ պահուող արժեթղթերու փոխանակելէ վերջը պանքը յանուն ընկերութեան պահեստի դրած է «Պանք տը Ֆրանս»ի դրամատան Լիոնի մասնաճիւղը։

Ամէն բաժանորդ կրնայ վերոյիշեալ դրամատունէն առուցել եւ ճշգել այս պահեստիս գոյութիւնը։

Մանրամասն տեղեկութեանց եւ բաժանորդագրութեան համար դիմել առ Պ. Ա. ՍԱՐԷ եւ Վ. ՍՐԱՊԵԱՆ Տնօրէնք համայն Արեւելից։

Միջնորդք պարտին երաշխաւորութիւն մը ցոյց տալ։

Գաւառաց համար գործակալութիւն ստանձնել փափաքողք պարտին դիմել Արեւելից տնօրէնութեան ի Կ. Պոլիս, Ղալաթա, Թիւ 13, Գոմիսիօն Խանի մեծ դրան ճիշդ դէմը։

ՈՒՆԻՕՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ, ՀԻՄՆԵԱԼ 1828

Հաստատեալ է Փարիզ իր կեդրոնատեղին, Պանք փողոց, Թիւ 15

Դրամագլուխ	ֆրանք	10,000,000
Պահեստի դրամ	»	4,650,000
Թղթապանակին մէջ	»	69,244,813
Հասոյթք 1892 տարւոյ	»	15,328,801
Վճարուած վնասք	»	176,000,000
Երաշխաւորութիւնք «Իւնիօն-Վի»ի	»	114,500,000

Ի Կ. Պոլիս, Ընկերութեան դրամատունը՝ ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱՆ։

Տեղեկութեանց համար դիմել առ Սիման Քոյսէրլեան, մասնաւոր տնօրէն ի Կ. Պոլիս, Ղալաթիա, Քարաքէօյի հրապարակը, Եէնի-Խան, առաջին յարկ։

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԴԵՂՈՐԷԻՑ
ՄԱՔԼԸՄԵԱՆ ԵՒ ՄԻՆԹԱՆՃԵԱՆ

Մատակարար Ս. Փէնչէ
Աշէ. Հէլմատանոյէ

Պոլիս, Պահճէ-Գափու
Մէյտանճըգ փողոց Թիւ 21

Մթերանոց ամէն տեսակ քիմիական և դեղագործական արտադրութեանց. Սիւլֆաթ տը գինին անգլիական և գաղղիական առաջնակարգ գործարանաց. Նորվէկիոյ Մորիւ ձկան հասրաղտ իւղ, պատրաստ դեղօրայք գաղղիական և անգլիական, հանքային ամենաթարմ ջրեր գաղղիական և հունգարական, լաւ տեսակ գօնեակներ և Պօրտոյի ամէն տեսակ գինիներ. Զուիցերիական Լիւթերի հականեխական վիրաբուժական բամպակներ. Վարժարանաց քիմիական գասերու գործնական ուսմանց համար ամէն տեսակ ապակեղէն եայլն գործիքներ. Կալվանոյի համար գործիք և դեղօրայք եայլն եայլն։

Աղբանք մատոյց. Գին չափաւոր

Յ. Գ.—Գաւառներէ եկած յանձնարարութիւնք ընդ փոյթ կը կատարուին և ամփոփած կ'ըլլան անգլիական նոր խաւաքարտներու մեթոտով։

Ցուցակ համար կրնան Թարմ պատուասատ, զորս Պոլսոյ և գաւառաց բժիշկք փորձով հաստատած են։

ԹԵՐԹՕՆ «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի (8)

Ա. ՄԱԹԷ

ՓՆՏՌՈՒԷ ԿԻՆԸ

Ե.

ՈՒՐ Պ. ԲՐԷՆՊՈՒՆԵԻ ԱՌԱՋԻՆ ԴՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՀԱՍՏԱՏՈՒԻՆ

Դէմքին մնացած մասը վերջին աստիճան ռամկական կ'երեւնար. խոշոր տափակ գիծեր գրեթէ արտայայտութենէ զուրկ, որք կը կորսուէին անգոյն միսերու ուռեցքին մէջ. հաստ ու դուրս ցցուած շրթունքներով բերան մը, թէեւ ոչ այնչափ կարմիր. քառակուսի ծնօտ մը՝ կատարեալ բացակայութիւն մօրուքի թելերու։ քիչ մը մազ, ան ալ շատ արմատէն կտրուած ու գունաթափ։

Խոշոր կարմիր ձեռքեր ունէր, կծկուած մատներով։

Բայց եւ այնպէս այս մարդը վերջին ծայր ճապուկ էր եւ ֆիզիքական յոգնութենէն գրեթէ անընկճելի։ Ասկէ զատ նշանաւոր էր իր նրբամտութեամբը եւ խղճմտանքով ոստիկանութեան ամենէ կարող պաշտօնեաներէն մէկը կը համարուէր։

Մանաւանդ գլխաւոր յատկութիւն մը ունէր որ շատ հազուագիւտ է իր պաշտօնակիցներուն քով, այն էր չյամառիլ սխալ հետապնդումի մը վրայ, եւ իր սխալը ճանչնալէ ու մոլորած ըլլալը խոստովանելէ չվախնալ։

Արդէն տեսանք, երբ զգաց իր առաջին մեկնութեան վրիպանքն, թէ ի՛նչ պարզութեամբ կըսէր գոմիսէրին։

— Խառնաշփոթ խօսքեր են ըրածնիս։

— Է՛, պարոն Պեռդրան, ըսաւ գոմիսէրը դռնապանին դառնալով զոր հեռացուցած էին իրենց քննութեան ատեն, եկուր նայինք, քիչ մը աւելի պայծառ եւ աւելի հիմնական կերպով բացատրէ մեզ գաղափարներդ։

—Պատրաստ եմ պատասխանելու ձեր ամէն հարցումներուն, ըսաւ խեղճ դռնապանը.

—Ինծի ըսիր թէ այս սենեակին վարձակալը Պ. Մառիոդ կը կոչուէր։

—Այո՛։

—Թէ քիչ անգամ իր սենեակը կը պառկէր։

—Կամ թէ երբեք չէր պառկեր, այնպէս չէ՞, ընդմիջեց Բրէնպորնեը։

—Այո՛, երբեք։

—Ո՞րչափ ատենէ ի վեր հոս կը բնակէր։

—Գրեթէ երեք ամսէ ի վեր։

— Մինչեւ հոկտեմբերի վերջ վարձած էր ուրեմն։

—Այո՛, պարոն։

—Ո՞ւր գացիք իր վրայ տեղեկութիւն առնելու համար ձեր սենեակը դեռ վարձու չտուած։

Պեռդրանի ցցուած աչքերը սկըսան պարել իր լայնաբաց թարթիչներուն առջեւ։

—Տեղ մը չգացի տեղեկութիւն ուզելու, ըսաւ խեղդուկ ձայնով մը։

—Օ՛, ի՞նչու, ի՞նչու այդպէս։

—Ինծի ըսաւ որ գիւղը կը բնակէր։

—Ո՞ր գիւղը։

—Մէօտոն, ըսաւ ալ որ այս սենեակը կը վարձէր, Բարիզ գալ նէ ոտքը դնելու պատրաստ տեղ մը ունենալու համար հոս։

—Է՛հ, պէտք էր Մէօտոն երթայիր, եւ կամ տեղեկութիւն ուզէիր . . .

—Ձեզի բան մը ըսե՞մ, պարոն գոմիսէր, շատ շնորհքով մարդ մը կ'երեւնար կոր, ամէն զատ կանխիկ կը վճարէր վարձագինը։

—Եւ սակարկութեան լաւ գրաւմըն ալ կը ձգէր քովդ, ընդմիջեց Պ. Բրէնպորնեը։

—Այո՛, այո՛, պարոն, շատ ճիշդ է ըսածնիդ։

—Գոնէ իրեն հարցուցիր իր անունը, մականունը, ի՛նչ ընելը։

—Այո՛, պարոն, եւ պատասխանեց թէ Լուի Մառիոդ էր անունը եւ ինքը հասարակ։

—Իրեն հարցուցա՞ծ ես, ամուսնացած է կամ ոչ։

—Օ՛, հարցնելու պէտք չունեցայ, ինքը արդէն ըսաւ թէ. «սենեակը շատ յարմար է ինծի. պզտիկ է, բայց ինծի կը բաւէ, որովհետեւ կինս ու ես քանի մը ժամ անցնելու համար միայն հոս պիտի գանք, երբ Բարիզ ըլլանք»։

— Եւ . . . իր կինը անգամ մը չեկա՞ւ սենեակը աչքէ անցընել, վարձելէ առաջ։

— Ո՛չ, պարոն։ Վարձակալը ըսաւ թէ պիտի երթար կարասի գնէր. եւ արդարեւ իր վարձելէն երեք օր ետքը օթոցագործ մը եկաւ հետը բերելով այս ձեր տեսած կարասիքը, ես ալ օգնեցի իրեն սենեակը շտկելու։ Քիչ մը ժամանակ ետքը մահճակալը եւ պատերը վարդագոյն մետաքսով զարդարեցին եւ դրին երկու հայելիները որոնցմէ մէկը անկողնին խորն է ու միւսը վառարանին դիմացը։

— Ո՞վ է այդ օթոցագործը, հարցուց աշխուժով ոստիկանը։

— Սէնթ-Անթուան արուարձանէն է։

Բրէնպորնեը ակնարկ մը նետեց գոմիսէրին որ ըսել կ'ուզէր. «Տեսա՞ր, չէի սխալած։»

— Իր անունն ու հասցէն կը յիշե՞ս։

— Անշուշտ։

— Աս աղէկ, քիչ մը ետքը պիտի ըսէք ինծի։ Շարունակե՞նք. կահերը վճարուած էին, անանկ չէ՞։

— Ապահովաբար, այն պարոնը ամէն բան կանխիկ կը վճարէր։

— Ի՞նչ տեսակ մարդ էր։

— Շատ աղէկ մարդ մը։

— Երիտասա՞րդ։

— Այո՛, երիտասարդ դեռ, հազիւ երեսուն տարեկան։

(Շարունակելի)